

Зінковська О.В.

gingeravgn@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9009-0155>

викладач, кафедра романо-германської філології,

ДЗ «Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка»

Полтава, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасний світ знаходиться у стані постійного розвитку – у демократичному суспільстві постійно відбуваються суттєві зміни. Однією з таких змін є розвиток толерантного ставлення до поглядів (релігійних, політичних, соціальних, економічних, культурних, тощо) кожної окремої особистості. В умовах євроінтеграції України проблема формування толерантних особистостей, які будуть ставитися поважно до всіх інших членів суспільства, незважаючи на відмінності у національності, соціальному статусі, віросповіданні, мові та особистих поглядах на життя, є надзвичайно актуальною та потребує швидкого та ефективного вирішення. Вкрай важливий чинник у вихованні таких людей – це, звичайно, освіта, та вчитель, який протягом навчального процесу зможе сформувати в учнів толерантне та ціннісне ставлення до всіх членів суспільства, що їх оточують, навіть якщо їх погляди вкрай відрізняються.

Безсумнівно, для формування подібних якостей вчитель сам має бути прикладом толерантної поведінки для своїх учнів – приймати їх такими, які вони є та прислухатися до їх проблем та емоційного стану, не намагаючись їх знецінювати, проявляти тактовність, терпимість, повагу та справедливість у спілкуванні з учнями та колегами і дозволяти собі та учням будь-якого прояву приниження особистості. Вчитель іноземної мови формує в учнів іншомовну комунікативну компетенцію, що є неможливим без формування толерантності. Спілкуючись з представниками різних національностей та вирішуючи різні комунікативні ситуації, важливо не тільки знати про культурні особливості й відмінності, але й необхідно з повагою сприймати погляди співрозмовника у будь-якій сфері життя, не засуджуючи його відмінності. Таким чином, формування толерантності є актуальним як для ефективної взаємодії протягом навчального процесу, так і під час міжкультурної комунікації.

Отже, саме тому завданням вищих навчальних закладів є не лише підготовка вчителя іноземної мови, який буде володіти професійними знаннями, вміннями і навичками на високому рівні, але й обов'язкове

формування толерантності у майбутніх вчителів для того, щоб забезпечити ефективний та конструктивний навчальний процес. Для забезпечення гармонійних стосунків між усіма учасниками педагогічного процесу слід приділити особливу увагу вихованню толерантності у майбутніх вчителів іноземної мови.

Проблема формування толерантності досліджується достатньо ґрунтовно. Поняття “толерантність” та проблема її формування були проаналізовані науковцями з різних позицій, а саме: педагогіки (С. Грант, В. Бондар, П. Степанов, І. Козич, О. Романовський, О. Волошина, І. Бех, П. Ніколсон, Я. Коменський, В. Сластьонін, В. Кан-Калик, В. Петрицький, В. Сухомлинський, М. Кренстон, О. Копіца, О. Безкоровайна, Н. Сисоєва), філософії (Б. Джиліан, Р. Валітова, І. Зязюн, Ю. Бромлей, А. Акулова, В. Лекторський), психології (Т. Фадєєва, Б. Ананьєв, О. Сміт, Д. Сью, Н. Ткачова, О. Леонтєв, М. Мельничук, О. Бабчук, Н. Барбелко, Г. Балл, А. Коєн, Д. Колесов, Н. Колмогорцева, Г. Олпорт, С. Бондирєва, О. Шаюк), міжнародного спілкування (О. Губенко, Т. Атрощенко), полікультурної освіти (О. Сухомлинська, О. Грива).

Також окремо вивчається питання формування толерантності в майбутніх вчителів та їх готовність до формування толерантності в учнів (О. Орловська, Ю. Котелянець, Г. Волик, Т. Білоус, І. Кривошапка, Н. Ліпатова, В. Кузьменко, Г. Пономарьова, Ю. Макаров, В. Гаврилук, Ю. Тодорцева, М. Перепеліцина, С. Данилова, Т. Чекмарьова, М. Андрєєва).

Толерантність – це складне й багатогранне утворення і є важливою якістю особистості, завдяки якій спілкування між людьми стає виваженим, що, в свою чергу, сприяє знаходженню істини навіть у конфліктній ситуації. Це якість, яка виявляється у повазі до інтересів, почуттів, думок, звичаїв, вірувань, політичних уподобань та позицій інших людей. Толерантність є взаємоповагою через взаєморозуміння та основу цивілізованих стосунків (Матієнко, 2005).

Незважаючи на велику кількість ґрунтовних теоретичних і практичних досліджень, проблема формування толерантності майбутніх вчителів іноземної мови все ще висвітлена недостатньо: не розроблено критеріїв, рівнів та показників сформованості толерантності у майбутніх учителів, недостатньо досліджено педагогічні умови, завдяки яким процес формування толерантності відбуватиметься максимально ефективно. Отже, метою даної статті є обґрунтування педагогічних умов формування толерантності майбутніх учителів іноземної мови.

Відсутність у шкільних педагогів певних знань, умінь і навичок з формування толерантності у дітей, призводить до того, що вони не можуть створити стереотипи толерантної поведінки в учнів, що згодом може стати причиною негативного, а часто і агресивного, ставлення дітей до представників меншин (етнічних, релігійних, субкультурних) в молодіжному, а потім і в дорослому середовищі (Федорова, 2016).

Отже, формуючи толерантність у майбутніх вчителів іноземної мови, слід звернути увагу на наступні педагогічні умови:

1. Наявність толерантного середовища безпосередньо у вищому навчальному закладі. По-перше, формуючи толерантність у студентів, викладач сам має бути толерантною особистістю та постійно самовдосконалюватись. Проявляючи нетерпимість, викладач лише буде провокувати загострення конфліктної ситуації. По-друге, не лише викладач, а й весь викладацький колектив має бути включений в цей процес, адже без цього будь-які ефективні та прогресивні методи викладача не будуть повністю ефективними – студенти мають знаходитись у толерантному середовищі не тільки на заняттях, а й протягом усього часу, який вони проводять у навчальному закладі.

2. Залучення інтерактивних методів при формуванні толерантності у студентів. Інтерактивне навчання формує здатність мислити неординарно, по-своєму бачити проблемну ситуацію, виходити з неї; обґрунтовувати свої позиції, свої життєві цінності; розвиває такі риси, як уміння вислуховувати іншу точку зору, уміння співпрацювати, вступати в партнерське спілкування, виявляючи при цьому толерантність і доброзичливість по відношенню до своїх опонентів (Котелянець, 2015, с. 147). Стаючи суб'єктами навчальної діяльності, максимально долучаючись до проблем, що обговорюються на заняттях, співпрацюючи зі своїми напарниками, студенти не лише отримують знання, уміння та навички з фахових предметів, але й навчаються працювати самостійно та в команді, накопичувати досвід, приймати та взаємодіяти з абсолютно різними людьми.

3. Забезпечення постійної взаємодії студентів з іншими культурами та їх представниками. Часто у вищих навчальних закладах навчається певна кількість студентів з різних країн. Вкрай важливим є не розділення українських студентів від іноземних, а навпаки, їх об'єднання. Наприклад, спільне святкування українських та іноземних національних свят, організація спільного дозвілля у позанавчальний час. Таким чином, студенти постійно знаходяться в іноземному середовищі, спілкуються з представниками різних країн та культур, обмінюються досвідом та, головне, формують толерантне ставлення до людей, які достатньо сильно відрізняються від них самих.

Отже, формування толерантності у майбутніх учителів іноземної мови є вкрай важливим фактором у процесі професійного становлення для гармонійних стосунків між всіма учасниками навчального процесу та подальшої професійної діяльності. Було виділено наступні педагогічні умови формування толерантності у студентів: толерантне середовище безпосередньо у навчальному закладі; залучення інтерактивних методів при формуванні толерантності у студентів; забезпечення постійної взаємодії студентів з іншими культурами та їх представниками. Подальшою перспективою вбачається експериментальна перевірка педагогічних умов формування толерантності у майбутніх учителів іноземної мови.

Список використаної літератури

1. Матієнко О.С. Толерантність починається з учителя // Рідна школа. 2005. №6. С. 4-6. **2. Федорова Т.Ю.** Формирование толерантности как направление социально-педагогической работы с детьми // Интернет-журнал «Мир науки» 2016, Том 4, номер 6 <http://mir-nauki.com/PDF/59PDMN616.pdf> **3. Котелянець Ю.С.** Педагогічні умови формування толерантності в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки. 2015. №135. С. 144-147.

References

1. Matienko O. (2005) Tolerantnist pochynaetsia z uchytelia [Tolerance begins with a teacher] // Ridna shkola. №6. S. 4-6. [in Ukrainian]. **2. Fedorova T.** (2016) Formirovanie tolerantnosti kak napravlenie sotsialno-pedagogicheskoi raboty s detmi [Formation of tolerance as a direction of social and pedagogical work with children] // Mir nauki [World of science]. T. 4. №6. Access mode: <http://mir-nauki.com/PDF/59PDMN616.pdf> [in Russian]. **3. Kotelianets Y.** (2015) Pedagogichni umovy formuvannia tolerantnosti v profesiyniy pidgotovtsi maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Pedagogical conditions for the formation of tolerance in the training of future teachers of elementary school] // Naukovi zapysky [Kirovohrads'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]. Ser.: Pedahohichni nauky. №135. S. 144-147. [in Ukrainian].

Зінковська О.В. Педагогічні умови формування толерантності у майбутніх учителів іноземної мови

У даній статті розглянуто важливість формування толерантності у майбутніх учителів іноземних мов як важливий фактор подальшої успішної професійної діяльності. Було дано визначення поняттю “толерантність” та те, що проблема формування толерантності майбутніх вчителів іноземної мови все ще висвітлена недостатньо: не розроблено критеріїв, рівнів та показників сформованості толерантності у майбутніх учителів, недостатньо досліджено педагогічні умови, завдяки яким процес формування толерантності відбуватиметься максимально ефективно. Також у статті було наведено три умови формування толерантності майбутніх учителів іноземної мови: толерантне середовище безпосередньо у навчальному закладі; залучення інтерактивних методів навчання при формуванні толерантності у студентів; забезпечення постійної взаємодії студентів з іншими культурами та їх представниками.

Ключові слова: толерантність, культура, педагогічні умови, інтерактивні технології.

Зиньковская Е.В. Педагогические условия формирования толерантности у будущих учителей иностранных языков

В данной статье рассмотрена важность формирования толерантности у будущих учителей иностранных языков как важный фактор дальнейшей успешной профессиональной деятельности. Было дано определение понятию “толeрантность” и то, что проблема формирования толерантности будущих учителей иностранного языка все еще освещена недостаточно: не разработаны критерии, уровни и показатели сформированности толерантности у будущих учителей, недостаточно исследованы педагогические условия, благодаря которым процесс формирования толерантности будет проходить максимально эффективно. Также в статье были предложены три условия формирования толерантности будущих учителей иностранного языка: толерантное окружение непосредственно в учебном заведении; использование интерактивных методов обучения при формировании толерантности у студентов; обеспечение постоянного взаимодействия студентов с другими культурами и их представителями.

Ключевые слова: толерантность, культура, педагогические условия, интерактивные технологии.

Zinkovska O.V. Pedagogical conditions for the formation of tolerance among the future teachers of foreign languages

The article discusses the importance of forming tolerance among the future teachers of foreign languages as an essential factor in their further successful professional activity. The problem of the formation of tolerance among the future teachers of a foreign language is still covered insufficiently: the criteria, levels and indicators of the formation of tolerance among future teachers have not been developed, and the pedagogical conditions by which the formation of tolerance among the future teachers will be carried out as efficiently as possible are not sufficiently studied yet. Also, the definition of “tolerance” was given in the article. In addition, three conditions were offered for the formation of tolerance among the future teachers of foreign languages: a tolerant environment in the university; usage of interactive teaching methods during the formation of tolerance among the students; providing the students with constant interaction with foreign students and their cultures.

Key words: tolerance, culture, pedagogical conditions, interactive methods.

Стаття надійшла до редакції 27.03.2019 р.

Стаття прийнята до друку 28.03.2019 р.

Рецензент – д.пед.н, проф. ЛНУ імені
Тараса Шевченка Шехавцова С.О.